

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

2015: FRANSA'YA TÜRK GÖÇÜNÜN 50'NCİ
YILINDA TÜRKİYE-FRANSA İLİŞKİLERİ

Sema ÇAPANOĞLU
İKV Kıdemli Uzmanı
Deniz SERVANTIE
İKV Uzman Yardımcısı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

2015: FRANSA'YA TÜRK GÖÇÜNÜN 50'NCİ YILINDA

TÜRKİYE – FRANSA İLİŞKİLERİ

Sema ÇAPANOĞLU, İKV Kıdemli Uzmanı

Deniz SERVANTIE, İKV Uzman Yardımcısı

Bu yıl, 1965 yılında Fransa ile Türkiye arasında karşılıklı imzalanan iş gücü anlaşmasının 50. yıldönümünü kutluyoruz. Halen Fransa'da yabancılar arasında dördüncü büyük grubu oluşturan Türk toplumu, Türkiye ekonomisine de önemli katkılarda bulunmakta. Fransa-Türkiye ilişkileri her ne kadar son yıllarda birtakım sorunlarla çalkantılı dönemlerden geçmiş olsa da, iki ülke birçok konuda birlik içinde davrandı. Örneğin, NATO üyesi olan Fransa ve Türkiye, Bosna-Hersek, Kosova, Afganistan ve çeşitli diğer operasyon alanlarında askeri açıdan sıkı işbirliği içinde oldular. Siyasi ilişkilerdeki tüm iniş ve çıkışlara rağmen ikili ilişkilerin ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları her zaman güçlü oldu.

Türkiye-Fransa İlişkilerinin Göç Boyutu

8 Nisan 1965 tarihinde iki ülke arasında imzalanan işgücü anlaşması ile Türk işçileri Fransa'ya çalışmak amacıyla göç etmeye başladı. 1975'te Fransa'da 55.710 Türk işçisinin yaşadığı kaydedilirken, bu sayı, 1990'da 198.000'e ulaştı. Fransa'nın resmi istatistik kurumu INSEE'ye göre 2011 yılında, Türkiye'de doğmuş ancak Fransa'da yaşayan kişilerin sayısının yaklaşık 247.000 olduğu kaydediliyor¹. Türk nüfusunun yaklaşık üçte ikisi 20 ila 30 yıldır bu ülkede bulunuyor. İkinci ve üçüncü kuşağın hemen hemen tamamı Fransa doğumlu. Kalabalık ailelerden oluşan Fransa'da Türk toplumunun, yüzde 50'den fazlasının 25 yaşından, yüzde 40'a yakınının ise 16 yaşından küçüklerden oluşması itibarıyla genç ve dinamik bir yapıya sahip.

T.C Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre ise 2010'da Fransa'da yaşayan Türk vatandaşlarının sayısı 460.000 civarında. Bunların 196.000'i çalışırken 21.000'i işsiz. Fransa'da çalışanların 191.000'i bağımlı çalışan ve 5.000'i bağımsız çalışan statüsünde².

Türk toplumu ağırlıklı olarak ormancılık, madencilik, inşaat, tarım ve gıda ve hizmet sektörlerinde çalışıyor. TBMM'nin 2009 yılında hazırladığı Fransa Raporu'na göre ülkedeki işsizlik oranı yüzde 7,3 iken, yabancılar arasındaki işsizlik oranının bunun iki katı, Türk toplumu arasında işsizlik oranının ise yüzde 17 civarındadır. Türk toplumu Fransa'da oldukça örgütlü bir durumda. Ülkede 400'den fazla dini ve kültürel alanda faaliyet gösteren Türk Derneği bulunuyor. Önde gelen çatı kuruluşları, Diyanet İşleri

¹ INSEE, *recensement 2011*, exploitation générale.

² http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/diyih.portal?page=yv&id=1#_ftn2

Türk İslam Birliği (DİTİB), Fransa Türk Federasyonu, Alevi Dernekleri Federasyonu, Batı Fransa Türk Dernekleri Birliği, Orta Fransa Türk Dernekleri Birliği gibi sivil toplum örgütleridir³. Bunların yanı sıra Türklerin Fransa siyasetine katılımı da geçen yıllarda artış gösterdi. Türk toplumunun siyasete ilgisinin giderek artmasıyla, Mart 2008'de yapılan yerel seçimlerde 98 Türk kökenli Fransız vatandaşı belediye meclislerine seçildi⁴. Fransa'da 23-30 Mart 2014 tarihlerinde yapılan yerel seçimler sonucunda, 16'sı Belediye Başkan Yardımcısı ve 178'i Belediye Meclis üyesi olmak üzere 194 Türk kökenli İl Meclislerine seçilmiştir. Bir önceki yerel seçim sonuçları (103) dikkate alındığında, seçimlerde başarılı olan Türk kökenlilerin sayısında yaklaşık iki katı artış yaşanmıştır. Buna rağmen, hâlihazırda Fransa'da Türk kökenli milletvekili ve senatör bulunmaması dikkat çekiyor.

Fransa'da yaşayan Türk toplumunun en güncel sorunlarından biri eğitim olarak ortaya çıkmaktadır. TBMM'nin hazırladığı rapora göre, Fransa'da bulunan Türk gençlerinin sadece yüzde 5'inin üniversiteye devam etmesinin yanı sıra, zorunlu eğitim sürecinde olanların oranı ise yüzde 77'dir. Eğitimlerini Fransa'da sürdüren Türk toplumu üyelerinin karşı karşıya buldukları en önemli sorun, ortaokulu bitirdikten sonra Fransız öğretmenleri tarafından kısa süreli mesleki eğitime yönlendirilmeleri olarak tespit edilmiştir⁵. Türk toplumunun eğitim alanında karşılaştığı diğer önemli bir sorun, anadili ile kültürünü öğrenmektir. 1970'li yıllardan itibaren uygulanmaya başlanan ve göçmen çocuklarının Fransız okullarına uyum sağlaması ve kendi ülkelerine döndüklerinde oradaki uyumlarına katkıda bulunması için başlatılan ELCO (*Enseignement de la Langue et Culture d'Origine*) Anlaşması dâhilinde Türk çocuklarına yönelik ana dil eğitimi verilmektedir⁶. Fransız liselerinde ise Türkçe, seçmeli yabancı dil olarak okul müfredatlarında yer almaktadır.

Fransa-Türkiye Siyasi İlişkileri ve Kronik Sorunlar

16. yüzyıla dayanan Türk-Fransız diplomatik ilişkilerinde Osmanlı İmparatorluğu ile Fransa arasında imzalanan kapitülasyonlar, ilişkilerin resmen başlangıcı olarak görülebilir. Fransız kültürü, idari yapısı ve akademik birikimi hiç kuşkusuz ki Osmanlıya dayanan Batılılaşma sürecinde bir model vazifesi görmüştür. Osmanlı aydınları Fransız aydınlanmasını ve Fransız düşünürlerini yakinen takip etmiş ve ilham almıştır. Yakın tarihte, 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülkenin Fransa olması ve Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün dönemin Fransız siyasetçileri tarafından takdirle karşılanması, ikili ilişkilere şüphesiz olumlu yansımıştır. Soğuk Savaş döneminden beri NATO çerçevesinde iki müttefik ülke olan Fransa ve Türkiye, birçok uluslararası konuda ortak tavır sergiledi. 1963 yılında AET ile Türkiye arasında imzalanan Ankara Anlaşması, ikili ilişkilere ekonomik ve ticari açıdan olumlu etki

³ TBMM, Fransa Raporu, 2009, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/fransa_raporu.pdf

⁴ A.g.e.

⁵ A.g.e.

⁶ A.g.e.

sağladı. 1968 yılında dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'un ziyareti esnasında, Galatasaray Lisesi'nin 100'üncü yılı kutlanmıştı. Buna rağmen, 1975 yılında Fransa'nın Ermeni meselesini ele alış biçimi ("soykırım" olarak tanımlaması) ikili ilişkilere gölge düşürdü⁷. Fransa'da yoğun bir Ermeni diasporasının varlığı, Ermeni meselesini "soykırım" olarak tanımlamadaki çabaları da ilişkileri olumsuz bir şekilde etkiledi. 1970'li yıllardan itibaren Fransa'da ASALA terörü ile beraber, ayrışma daha da arttı. 1983 yılında ASALA'nın, Orly Havaalanı'nda Türk Hava Yolları kontuarına düzenlediği saldırıyla 8 kişi öldü. Ermeni sorununa farklı bakış açılarıyla beraber aynı yılda Paris'te Kürt Enstitüsü'nün açılışı Türk Hükümeti tarafından hoşnutsuzlukla karşılandı.

1980 darbesi sonrası Türkiye'de yaşanan insan hakları ihlallerinde Fransa, AET'nin diğer ülkeleri gibi bu konuda Ankara'yı eleştirdi⁸. 1990'lı yıllarda ise ikili ilişkilerde iyileşme görüldü. Jacques Chirac'ın 1995 yılında Cumhurbaşkanı seçilmesinin yanı sıra AB ile Türkiye arasında Gümrük Birliği'nin tesis edilmesiyle birlikte ivme kazanan ticari ilişkilerle birlikte, iki ülke arasındaki ticaret hacmi arttı. Fransa Türkiye'nin önemli ticaret ortaklarından biri oldu. Jacques Chirac döneminde Türkiye'nin AB üyeliğine verilen destek ikili ilişkilere olumlu bir şekilde yansıdı. 1999 yılında Türkiye'nin AB Helsinki Zirvesi'nde kazandığı adaylık statüsünün baş mimarlarından biri Chirac oldu.

2000'li yıllardan itibaren bitmeyen Ermeni meselesi nedeniyle ikili ilişkiler zor bir dönemden geçti. Fransa Ulusal Meclisi ilk olarak 1998'de Fransa 1915 Ermeni soykırımını açıkça tanır" ilkesini kabul etti. Jacques Chirac'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde, 2001 yılında Fransa Ulusal Meclisi'nde 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını "soykırım" olarak tanıyan bir yasanın çıkarılması ve Fransa'nın çeşitli şehirlerine Ermeni Soykırımı anıtları dikilmesi, Türkiye'nin yanı sıra Fransa'da bulunan Türkler ve Türk kökenli Fransız vatandaşların da tepkilerine yol açtı. Öte yandan 2006'da Fransa Meclisi "Ermeni soykırımının inkârının suç sayılması"nın ve ihlal edenlere 1 yıl hapis ve 45.000 avro para cezası verilmesini öngören yasa teklifini kabul etti. Türkiye bu olayı sert bir dille kınadı ve bazı yaptırımlar uygulayacağını açıkladı. Resmi düzeyde olmasa da sivil toplum kuruluşları ekonomik boykot kararı aldı.

Söz konusu yasa teklifinin Fransız Senatosu'nda gündeme alınmamasıyla ilişkiler, bir nebze normalleşme sürecine girmişken, 2011 yılında tekrar bir duraklama, hatta kopmanın eşiğine geldi. 22 Aralık 2011 tarihinde Fransa Ulusal Meclisi'nde "1915 Ermeni soykırımının inkârını suç sayan" yasa tasarısı kabul edildi. Bunun üzerine Türkiye-Fransa ilişkileri iyice gerildi ve Türkiye, Paris Büyükelçisi'ni Ankara'ya geri çağırdı. Tasarının Fransa Senatosu'nda da kabul edilmesi üzerine Türkiye, Fransa'ya karşı yaptırım kararı aldı. Fakat bazı Fransız senatörlerin bu tasarımı Fransa Anayasa Mahkemesi'ne götürmesi üzerine tasarı, ifade özgürlüğüne aykırı olduğu, ayrıca Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ve Fransız Anayasası'nın 34'üncü maddesiyle ters düştüğü gerekçesiyle 28 Şubat 2012 tarihinde mahkeme tarafından iptal edildi.

⁷ Gnesotto, Kodmani-Darwish Bassma. *Les relations franco-turques*. In: *Politique étrangère* N°1 - 1985 - 50e année pp. 173-185.

⁸ A.g.e.

İkili ilişkileri zora sokan diğer bir gelişme, 10 Ocak 2013 tarihinde Paris'te üç PKK mensubunun öldürülmesi oldu. Fransa'da birtakım siyasi çevrelerin Kürt meselesine yakın duruşları, Türkiye'de çeşitli çevrelerce iç işlerine karışma olarak algılandı. Buna rağmen Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin, ortaya koyduğu Akdeniz Birliği önerisine ilişkin olarak taraflar işbirliğine açık olduklarını gösterdiler. Ayrıca, Libya'ya müdahalede ortak bir tavır sergilediler. İçişleri Bakanı Claude Gueant'ın Türkiye'ye 2011 yılında yaptığı ziyaret kapsamında, tarafların teröre karşı işbirliği çerçevesinde güvenlik alanında geniş bir anlaşmayı imzalamaları ikili ilişkilere olumlu yansıdı⁹. Ayrıca Ocak 2015'te Paris'te meydana gelen Charlie Hebdo saldırıları sonrası Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun 11 Ocak'ta Paris'te liderler yürüyüşüne katılması ile Fransa ve Türkiye'nin teröre karşı ortak bir tavır gösterdiği yorumları yapıldı.

Türkiye-Fransa ilişkilerinin yanı sıra Türkiye-AB müzakere sürecinde sıkıntılı bir dönem yaşanmasına sebep olan diğer bir husus ise eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin bazı müzakere fasıllarının açılmasını engellemesidir. Sarkozy'nin iktidara geldiği 2007 yılından itibaren Fransa'nın iç ve dış politikasında milliyetçi bir tavır izlemesi Türkiye-Fransa ilişkilerine de olumsuz bir şekilde yansıdı. Uzun yıllardan beri Türkiye'nin AB üyeliğinin en ateşli muhaliflerinden olarak bilinen Nicolas Sarkozy döneminde Fransa, 2005 yılında açılmış olan katılım müzakerelerindeki 5 faslı bloke etti. Sarkozy, Cumhurbaşkanlığı boyunca Türkiye'yi "Avrupalı" olmadığı gerekçesiyle Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir tutum izledi. Bu çerçevede Fransa, "üyelikle doğrudan ilişkili olduğu" gerekçesiyle beş faslın müzakerelere açılmasını engelledi. Bu fasıllar Tarım ve Kırsal Kalkınma (11'inci fasıl), Ekonomik ve Parasal Politika (17'inci fasıl), Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu (22'inci fasıl), Mali ve Bütçesel hükümler (33'üncü fasıl), Kurumlar'dır (34'üncü fasıl). Öte yandan, Sarkozy, Almanya Şansölyesi Angela Merkel ile Türkiye'nin tam üyeliğine alternatif olarak imtiyazlı ortaklık önerisini sundu. Türk tarafı ise, öneriye şiddetle karşı çıkarak, AB'nin Türkiye'ye vaat ettiği sözlerden geri dönmemesi ve 2005 yılında başlatılan katılım müzakerelerinin üyelikle tamamlanmasının gerektiğini vurguladı.

Fransa-Türkiye İlişkilerinde Yeni Dönem

2012 yılında Fransa'da Cumhurbaşkanlığı seçimini François Hollande'ın kazanmasıyla beraber ikili ilişkiler tekrar canlanma dönemine girdi. Her iki tarafta da ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin Türkiye'ye yaklaşımından zarar görmekteydi. 5-6 Temmuz 2012 tarihlerinde Paris'e resmi bir ziyaret gerçekleştiren, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, ziyaret vesilesiyle Fransa Dışişleri Bakanı Laurent Fabius ile yaptığı görüşmenin ardından düzenlenen basın toplantısında, Fransa'ya uygulanan tedbirlerin fiilen yürürlükten kaldırıldığını kamuoyuna açıkladı.

Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun 12 Şubat 2013 tarihinde Fransa Dışişleri Bakanı Laurent Fabius ile bir araya geldiği Paris ziyaretinde iki bakan, AB ile müzakerelere ilişkin olarak 22'inci fasıl üzerindeki blokajın kaldırılması konusunda

⁹ http://www.lepoint.fr/monde/la-turquie-et-la-france-signent-un-vaste-accord-securitaire-07-10-2011-1381945_24.php

uzlaşma sağladılar. Ardından söz konusu blokajın kaldırılacağına Dışişleri Bakanı Fabius tarafından açıklanması ile François Hollande'ın Cumhurbaşkanı seçildikten sonra "Türkiye ile beyaz sayfa açıyoruz" sözleri de bu şekilde hayata geçti.

2014'te ise Fransa Cumhurbaşkanı Hollande'ın Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmi ziyaret ile iki ülke arasındaki yakınlaşma tepe noktaya ulaştı. Hollande'ın Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmi ziyaret, geniş yankı bulurken, bir Fransa Cumhurbaşkanı'nın ülkemize bu düzeyde 22 yıl aradan sonra gerçekleştirdiği ilk devlet ziyareti olması itibarıyla de önem taşıyordu.

Cumhurbaşkanı Hollande'a ziyaretinde geniş bir heyetin eşlik etmesi ve yaklaşık 50 Fransız işadamaının heyette yer alması dikkat çekti. Ziyaret vesilesiyle, enerji, ulaştırma, gümrük, tarım ve kredi kolaylığı gibi çeşitli alanlarda toplam 13 anlaşma taraflarca imzalandı. Ayrıca iki ülkenin Dışişleri Bakanları tarafından imzalanan "İşbirliği için Stratejik Çerçeve Oluşturulmasına Dair Ortak Siyasi Bildiri" ile beraber ilişkiler, yeni kurumsal bir çerçeve kazandı. 10 Ekim 2014 tarihinde ise Dışişleri Bakanları tarafından, anılan Ortak Bildiri'nin uygulanmasına yönelik 2014-2016 Eylem Planı imzalandı. Bu gelişmelerle birlikte ikili ilişkilerin ilerlemesinde önemli bir mesafe kat edildi.

Hollande'ın Türkiye'ye karşı olumlu yaklaşımı, ılımlı tutumu ve özellikle ekonomik işbirliği imkânlarını öne çıkarması Sarkozy dönemindeki gerilimli ilişkiler ile karşılaştırıldığında tamamıyla yeni bir dönem olmasa da, gelişme ve tıkanma yaşanan noktaların çözümlenebileceğine ilişkin beklentileri kuvvetlendirdi. Hollande, bu gezisinde Türkiye'nin beklentileri yönünde müzakerelere yönelik güçlü bir destek vermektense ya da Sarkozy döneminde bloke edilen diğer başlıkların da açılacağı taahhüdünü vermektense kaçınmakla birlikte temel haklar ve yargıya ilişkin başlıkların açılmasının gereğini ortaya koydu. Öte yandan, Hollande ziyaretinde, ilişkilerin daha çok ekonomik boyutunu vurgulayarak iki ülkenin arasındaki ticaret ve yatırım ilişkilerinin gelişme potansiyelini gündeme getirdi.

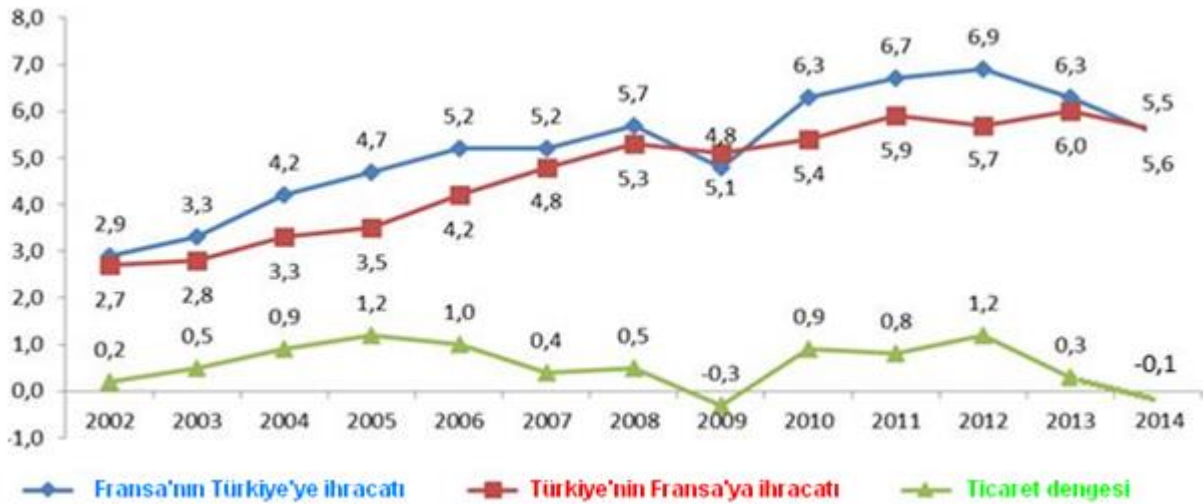
31 Ekim 2014 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Fransa'ya gerçekleştirdiği çalışma ziyaretiyle beraber, ikili ilişkilerde kazanılan yeni ivme ve canlanma bir nevi taraflarca teyit edildi. Teröre karşı işbirliğinde de taraflar arasında görüş ayrılığı olmadı. Hâlihazırda devam eden Suriye krizine ilişkin olarak Fransa, Türkiye'nin mülteci politikasını takdir etmenin yanı sıra, krizin çözülmesi için Türkiye ile ortak bir yaklaşım gösteriyor. Hollande da yine bu ziyarette, 23'üncü ve 24'üncü fasıllara ilişkin tavırlarının açık olduğunu, bu fasılların koşulsuz olarak açılabilirliğini açıkladı. Fransa - Türkiye ilişkilerinin küresel boyutta ve çok yönlü olduğunu belirten Hollande, uzay ve havacılık, savunma, tarım ve gıda, nükleer enerji gibi pek çok alanda ikili ilişkiler ve yatırımların söz konusu olduğunu ifade etti.

Fransa-Türkiye İlişkilerinin Ekonomik Boyutu

Fransa-Türkiye ekonomik ilişkileri geçmişten günümüze olumlu ve gelişen bir seyir izliyor. 2014 yılı verilerine bakıldığında Türkiye-Fransa ikili ticaret hacmi toplam 14,6 milyar dolardır¹⁰. Türkiye'nin Fransa'ya ihracatı 6,5 milyar dolara ulaşırken, ithalat ise 8,1 milyar dolardır. Bu bağlamda son 12 yılda Türkiye'nin Fransa'ya ihracatı, yüzde 200 oranında göz ardı edilmeyecek derecede bir artış sergiledi. 2014 yılı itibariyle, AB üye ülkeleri arasında Fransa, Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı dördüncü ülke konumundadır (Almanya, İngiltere ve İtalya'nın ardından). Hâlihazırda Türkiye'nin Fransa'ya ihraç ettiği ürünlerin başında, giyim eşyası, elektrikli makine ve cihazlar, sebze ve meyve, tekstil ürünleri ve karayolu taşıtları geliyor. Türkiye'nin Fransa'dan en çok ithal ettiği ürünler arasında ise başta kara ulaşım araçları olmak üzere, makine ve cihazlar, demir ve çelik yer alıyor.

Fransa-Türkiye Ticari İlişkileri 2002-2014 (milyar dolar)

Kaynak: Fransa Gümrük İdaresi, 2014

Ekonomik ilişkilerinin canlanmasında yatırımcıların önemli rolü bulunuyor. 2013 yılında Türkiye'deki Fransız sermayeli şirketlerin toplamı 1.158'e ve 2002-2014 yılları arasında Fransa'nın Türkiye'deki yatırımlarının toplamı 6,6 milyar dolara ulaştı¹¹. Türkiye'de gerçekleştirilen Fransız yatırımları, otomotiv, elektronik, çimento, eczacılık ve perakendeciliğin yanı sıra başta sigortacılık olmak üzere çeşitli hizmet sektörlerinin yoğunlaşmaktadır. Bu yatırımlar arasında dünya çapında önemli rol oynayan Renault, Peugeot, Valeo, Michelin, Carrefour, Danone, Axa, Groupama, BNP Paribas, Lafarge ve Saint-Gobain gibi Fransız şirketlerinin Türkiye'de yatırımları da bulunuyor¹².

¹⁰ T.C. Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-Fransa İlişkileri, 2015, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-fransa-siyasi-iliskileri.tr.mfa>

¹¹ A.g.e.

¹² <http://www.ambafrance-tr.org/Liste-des-principales-entreprises>

Fransa'da kurulan olan Türk firmalarının faaliyetlerinde de son yıllarda önemli bir artış görülüyor. 2002-2014 döneminde Türk yatırımlarının toplam değeri 137 milyon dolara ulaştı¹³. Fransa'da Türk firmaları, özellikle mobilya, tekstil ve giyim, ulaştırma, depolama, lojistik, kimyasal ürünler (ambalaj), otomobil yedek parça üretimi, tarım ve gıda ürünleri alanlarında faaliyet gösteriyor. Altının çizilmesi gereken diğer bir nokta, ikili ilişkilerdeki siyasi sorunların ekonomik ilişkilere kalıcı bir etkisinin olmamasıdır. Ayrıca turizm alanında da ciddi bir gelişme görülüyor. Bu bağlamda Fransa'dan Türkiye'ye gelen turist sayısının 2014 yılında, 1 milyonu geçtiği kaydediliyor¹⁴. TÜRSAB'ın verilerine göre Fransa, 2014 yılında Türkiye'ye en çok turist geldiği 6'ncı ülke olarak öne çıkıyor.

Fransa ile Türkiye arasında ticaret ve yatırımların artırılması için Türkiye'nin Fransız kamuoyu ve özel sektörü nezdinde tanıtımına yönelik faaliyetler önem taşıyor. Türkiye'nin jeostratejik konumu, ekonomik dinamizmi, kalifiye ve girişimci insan gücü varlığının ön plana çıkartılarak ticaret, yatırım ve ortak projeler konularında her iki ülke ve 3'üncü ülkelerde işbirliği imkânlarına vurgu yapılması gerekiyor.

Fransa-Türkiye Kültürel İlişkileri

Fransa-Türkiye kültürel ilişkilerinin geçmişi ekonomik ve siyasi ilişkilerin başlangıcı ile paralel olarak oldukça eskiye dayanıyor. Günümüzde Ankara, İstanbul ve İzmir'de yoğunlaşmış durumda olan Fransız kültürel faaliyetleri, bu şehirlerde yerleşik Fransız Kültür Merkezleri sayesinde yenilendi ve çeşitlilik kazandı. Türkiye'de 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda kurulmuş olan ve halen Fransızca ve Türkçe eğitim veren orta dereceli özel eğitim kurumları faaliyet gösteriyor. Kültürel faaliyetler çerçevesinde, iki dilde eğitim veren liselere Fransız Hükümeti destek veriyor. Galatasaray Lisesi'nin yanı sıra 1994 yılından bu yana Galatasaray Üniversitesi, yüksek öğrenim alanında hizmet veriyor.

Son dönemde kültürel ilişkiler daha da gelişti. 2009 yılında Fransa, iki ülke arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla öngörülen "Türkiye Mevsimi" kapsamında Paris ve ülkenin 77 şehrinde, Türkiye'nin tarih, kültür, sanat, edebiyat, tasarım ve moda eserlerinin yaklaşık 400 etkinlikle tanıtımına ev sahipliği yaptı. İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti ilan edilmesiyle birlikte düzenlenen etkinliklere, Fransa'dan da birçok sanatçı katıldı. Sosyal ve kültürel alanlarda yaşanan ilerleme, iki ülke arasında ikili ilişkilerin ilerlemesine de katkı sağladı. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Kasım 2009'da Fransa'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirdi. Devlet Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış, Fransa'yı Nisan 2009 ve Eylül 2009'da iki kez ziyaret etti. Başbakan Tayyip Erdoğan, Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin daveti üzerine, Türkiye Mevsimi'nin kapanışı vesilesiyle 6-7 Nisan 2010 tarihlerinde Fransa'ya resmi ziyarette bulundu. Fransa Dışişleri eski Bakanı Bernard Kouchner de Ekim 2010'da ülkemizi

¹³ T.C. Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-Fransa İlişkileri, 2015, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-fransa-siyasi-iliskileri.tr.mfa>

¹⁴ TÜRSAB, *Milliyetlerine Göre Gelen Yabancı Ziyaretçiler*, 2014, <http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci-ziyaretciler>

ziyaret etti. Sinema alanında ise Nuri Bilge Ceylan ve Fatih Akın'ın Cannes Film Festivali'nde ödülleri alması, Türk kültürü ve özellikle sinemasına ilgiyi Fransa'da artırdı.

Sonuç

Fransa-Türkiye ilişkileri, çeşitli dönemlerde zorluklarla karşı karşıya kaldı. Fransa Ulusal Meclisi'ndeki Ermeni Soykırımı tasarıları, eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliğine şiddetle karşı çıkması ve müzakereleri seçim malzemesi olarak kullanması ilişkileri zedeleyen örnekler olarak karşımıza çıkıyor.

İkili ilişkilerde yaşanan siyasi sorunlara karşın 2012 yılında François Hollande'ın Cumhurbaşkanı seçilmesiyle beraber, ilişkilerde olumlu yönde gelişme ve canlanma görülüyor. Fransa'nın Türkiye'nin katılım müzakerelerindeki blokajını kaldırması, 22 yıl aradan sonra bir Fransa Cumhurbaşkanı'nın üst düzeyde Türkiye'ye ziyareti, önemli örnekler olarak akıllara geliyor. Kültürel açıdan ise, sinema yapımcısı Nuri Bilge Ceylan'ın 24 Mayıs 2014 tarihinde Uluslararası Cannes Film Festivali'nde "Winter Sleep" adlı filmi için aldığı altın ödülle beraber, Fransa'da Türk sinemasına ilginin artmasına yol açtı. Birçok uluslararası sorunda ortak bir yaklaşım sergileyen Fransa ve Türkiye'nin, gelecekte de dostane ve sıkı ilişkileri devam ettirmeleri iki ülkenin de yararına olacaktır.

Ekonomik boyuta bakıldığında ikili ilişkiler son yıllarda, önemli bir gelişme gösteriyor. Tarafların karşılıklı yatırımlarında da önemli oranda artış kaydedildi. Aynı zamanda Fransa'da yaşayan Türk kökenli nüfus da ikili ilişkilerin canlanmasına katkı sağlıyor.

Diğer yandan, ülkemizden Fransa'ya göç ederek bu ülkede yaşayan ve Fransa ekonomisine katkıda bulunan Türkler, ülkede yaşayan yabancı nüfus arasında önemli bir paya sahip bulunuyor. Fransa'daki Türkler, iki ülke arasında köklü bir geçmişe dayanan ilişkilerin geliştirilmesi açısından da önem taşıyor. Bu potansiyelin iyi kullanılması gerekiyor. Bu açısından, ilk aşamada Fransa'da yaşayan Türk nüfusunun Fransa-Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesine ne şekilde katkı sağlayabileceği üzerine kapsamlı bir çalışma ve değerlendirme yapılması yararlı olacaktır. İkinci aşamada, iki ülke arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler, Fransa, Türkiye ve Fransa'daki Türkleri içeren üç eksenli bir yapıda ele alınmalı ve bu tür işbirliği faaliyetleri düzenlenmelidir. Günümüzde Fransa'da yaşayan ve çalışan son kuşak Türk nüfusun bu ülkeye oldukça entegre olduğu ve toplumda önemli bir düzeye geldiği göz ardı edilmemelidir. İlk kuşaktan son kuşağa kadar Fransa'da yaşayan Türk nüfus, kökenlerinin sürekli olarak bilincinde olarak, ikili ilişkilerde elçi görevi görmeli ve bu tür faaliyetlere yönlendirilmelidir.

